

Oponentský posudek disertační práce

Mgr. Martina Horáka

Kázání na žalmy. K možností křesťanského kázání na biblické žalmy

Tato disertační práce byla předložena v roce 2014 na Katedře praktické teologie Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucím práce byl prof. ThDr. Pavel Filipi. Práce obsahuje celkem 130 stran textu. Autor předřazuje anotaci v češtině a summary v angličtině, dále obsah své práce, za textem připojuje seznam použitých zkratk a na 14 stranách rozsáhlý seznam literatury, psané převážně anglicky, německy a nizozemsky (nezapomíná však ani na autory české).

V první, úvodní kapitole vypočítává autor námitky, které zpochybňují starozákonní žalmy jako látku pro křesťanské kázání. Zároveň lze tuto stať brát jako výzvu, s níž se autor hodlá vypořádat v následujícím textu.

Proto se ve druhé kapitole autor pokouší o teologicky podložené odpovědi na uvedené námitky. Žalmy jsou nesporně lidským slovem, jejich nezpochybnitelná příslušnost ke kánonu biblických spisů však napovídá, že jsou zároveň slovem Božím. Křesťanský autor nemůže pominout christologický rozměr v podkapitole „žalmy jako slovo Kristovo“.

Třetí kapitola má dvě části. První z nich uvádí chronologicky příklady z dějin výkladu žalmů v církvi. Tato část právem začíná zmínkou o křesťanském porozumění žalmům v textech Nového zákona. Následující podkapitoly dokládají, že žalmy se stávaly biblickým základem kázání ve všech obdobích dějin církve, počínaje obdobím patristickým, pak i ve středověku, v období humanismu a reformace i v období pietismu a osvícenství. Výklad žalmů v 19. století staví základy, na nichž dále buduje současná hermeneutika. Druhá část třetí kapitoly uvádí jako příklady novějšího bádání kritiku formy, rétorickou kritiku, sociálně dějinný přístup (zde recenzent postrádá odkaz na interpretaci žalmů v díle Erharda Gerstenbergera) a přístup kanonický. (Literatura k žalmům je sice četná, recenzent je však přesvědčen, že mezi současnými autory měl být uveden i Bernd Janowski).

Čtvrtá kapitole nese název „Specifické možnosti kázání na žalmy“. Autor se v ní zabývá možnostmi, které kazateli poskytuje zvláštní literární charakter žalmů. Vyzdvihuje postupně následující znaky, které vnímá jako literární specifika žalmů: přímou řeč, postoj autora textu před Bohem a před lidem, strukturu žalmů, použité metafory, takzvaný paralelismus membrorum a rytmus hebrejského textu žalmů. Každý z těchto dílčích prvků je nejprve popsán, pak jsou uvedeny textové doklady ze žaltáře, následuje vlastní autorova

dedukce, v čem může být určitý prvek přínosný pro kázání na žalмовý text. V této části práce prozkoumal autor velké množství textů ze žaltáře, nabízí své originální náměty, nezapomíná však ani na diskusi se současnými homiletiky. Pozoruhodná je pasáž, v níž se pokouší vnímat spojitost mezi rytmizovanou řečí žalmů se současným rapem nebo hip hopem.

V páté kapitole uvádí autor tři příklady kazatelských přístupů. Začíná Martinem Lutherem, pokračuje Dietrichem Bonhoefferem a končí příklady některých českých evangelických kazatelů. Stať o Lutherově přístupu k výkladu biblického textu je velmi důkladně badatelsky doložena. Podrobněji se pak autor věnuje Lutherovu kazatelskému zpracování žalmů. Dietrich Bonhoeffer „představil žalmy jako Kristovu modlitbu, navracel je k užívání církvi“. Ukázky z děl českých evangelických kazatelů jsou chronologicky vymezeny lety 1993 až 2012. V patových poznámkách odkazuje sice autor na Sbíрку kázání pro čtené služby Boží, neuvádí však jména kazatelů, což je v této části práce na škodu. Jen výjimečně jsou zde přece jen uvedena jména jako Pavel Filipi a Jan Heller. V závěru autor shrnuje: „Kazatelé tak ve své většině v zásadě bez dalšího vztahují slova žalmu na aktuální situaci svých posluchačů“.

Závěrečná, šestá kapitola je přehledem, jak autor ve své přecházející práci postupoval. Tato kapitola je stručným souhrnem výsledků, k nimž autor ve svém bádání dospěl. Žalmy představují neustále „možný základ pro kázání v církvi“.

Jazyková a grafická úprava práce svědčí o autorově pečlivém přístupu k badatelské práci. Rozsah literatury, která je diskutována v patových poznámkách, je přiměřený disertační práci.

Pouze u některých dílčích tvrzení by čtenář očekával důkladnější diskusi k tématu. Např. v patové poznámce č. 428 je Zengerova práce v oblasti zkoumání makrostruktury žaltáře vyhodnocena jako méně významná. Recenzent se však domnívá, že posun od exegese jednotlivých žalmů k exegesi žaltáře je oprávněný a není jen záležitostí Zengerovou, ale berou ho v potaz i mnozí další badatelé (viz např. Childs na s. 61).

Celkově hodnotím předloženou práci jako velmi zdařilou ukázkou mezioborového bádání. Autor dokázal propojit solidní historicko-exegetické bádání s praktickými účinky interpretovaného textu žalmů v oblasti homiletické. Proto rád doporučuji, aby práce byla přijata k obhajobě.